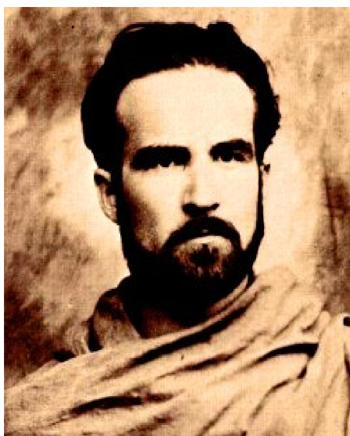
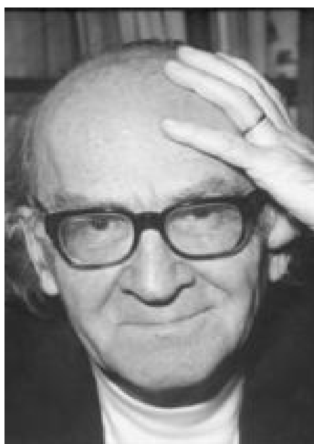
O r t o d o x i e

de Mircea Eliade

Apusenii se nasc în catolicism. Răsăritenii ajung la Ortodoxie.

E nevoie de o serie întreagă de experienţe sufleteşti pentru a căpăta acea stare de spirit care e ortodoxia. Conştiinţa, funcţionând pe toate planurile şi cu toate ramificaţiile, îşi găseşte firesc echilibrul în ortodoxie. Nu trebuie să precipităm "convertirea". Ea se va împlini, aşa cum înfloresc pomii - când sufletul se va fi îmbogăţit îndeajuns, suferind îndeajuns.

Ortodoxia e, pentru noi, Creştinismul autentic, care trebuie actualizat în proaspete şi calde fapte sufleteşti. Trebuie să fim creştini - pentru a găsi un sens vieţii, sens care să întreacă simplă umanitate, şi să cuprindă din acel suc al metafizicii, care singur ne orientează. Creştinismul ne luminează o axă centrală în Univers şi în noi înşine. Acele conştiinţe care trăiesc efectiv o viaţă sufletească nu pot îndepărta altfel sentimentul tragic al existenţei decât prin creştinism. În dreapta şi în stânga nu e decât gol. Alunecăm în gol, şi sfârşim roşi

de disperare, chinuiţi de o problematică filosofică greşit pusă, sau oprindu-ne pe poziţii sceptice, sau evadând într-un păgânism senzual care nu poate dărui nici încai uitarea.

Fireşte, vorbesc aici despre acele puţine conştiinţe de elită, care înţeleg să-şi valorifice viaţa şi să o vieţuiască după un tâlc metafizic. Conştiinţe care sufereau tragica izolare în faţa unui Destin orb - înainte de Hristos. Dar Hristos a coborât asupra omenirii mântuirea. Apariţia Lui înseamnă pentru noi axa centrală, nucleul de viaţă, de elan, de dragoste, de creaţie. Hristos dovedeşte realitatea transcendentului şi posibilitatea de a-l ajunge prin experienţa religioasă. Omul nu mai e singur cu soarta. Acele suflete, nefericite, care se ridică deasupra fiziologiei şi a instituţiilor civile - nu mai sunt în primejdia disperării. Cunoaşterea lui Hristos - deşi de esenţă pur mistică, înfăptuindu-se pe plan mistic - transfigurează conştiinţa, o îmbogăţeşte cu roade dulci, zemoase. Cel care cunoaşte (iubeşte) pe Hristos - e un om cu măduva spinală întreagă. Creştinul *înţelege viaţa* - fapt de o considerabilă însemnătate, ce întrece cu mult comorile ştiinţei şi ale filosofiei! Creştinismul stăpâneşte sensul vieţii - care nu e un sens tragic. Sau, în orice caz, de un tragic omenesc.

Să lămurim. Înţelegeţi tragicul insurmontabil al grecului - singur în faţa unui destin iraţional, imoral, străin? Tragicul creştin e altul: neputinţa de a rămâne întotdeauna creştin, dualismul carne-duh, slăbiciunea care îl târăşte - şi e bine să-l târască - în viaţa păgână, senzuala. Tragicul vieţii creştine e fecund. Pentru că pe acest dualism dureros carne-duh se întemeiază cel mai mare bine al umanităţii: personalitatea. Eu cred că numai un creştin poate avea o personalitate, care, pentru mine, înseamnă: echilibrarea într-o sinteză originală a celor două tendinţe potrivnice.

Viaţa creştină înseamnă siguranţa valorii sufleteşti şi a

permanenţei acestei valori. Aşadar optimism, încredere, drum-drept, rodnicie.

Şi cu toate acestea, astăzi nu oricine poate ajunge ortodox. Sunt cauze multe care împiedică cunoaşterea imediată şi intimă a faptului creştin. A trecut - între noi şi acele fericite prime secole după Iisus - istoria. Au trecut, deci, formaţii spirituale care au barat drumul scurt către ortodoxie. Dacă voim să rămânem sinceri până la urmă, trebuie să mărturisim: acei dintre ortodocşi care au dus o viaţă lipsită de nelinişti şi experienţe lăuntrice, nu sunt adevăraţi ortodocşi. Cred, poate; dar nu ştiu ce să creadă şi nu cunosc preţuirea credinţei, când sufletul se întoarce de pe pustiile învăţăturilor lumeşti.

Aşadar, noi, cei tineri - vom ajunge, nu ne interesează când, creştini ortodocşi. Nu va lipsi nici unul, dintre acei care au gustat sensul metafizic al vieţii. Acum - nu am ajuns. Dar ştim că vom ajunge. Nu ne e teamă să greşim, păşind alăturea de drum. Pentru că ştim că există un drum drept, care ne e menit.

De altfel, ceea ce e frumos în noi e faptul căutării. Noi căutăm - şi suferim pentru această - ceea ce alţii se mulţumeau a primi de la preoţi, nu întotdeauna de ispravă, şi uitau apoi într-un fund de suflet. Noi voim un creştinism efectiv - adică rezultatul unei experienţe, proaspăt, greu de sensuri, cald de viaţă, strălucitor de daruri. Care să ne prefacă, să ne facă din oameni - oameni de-ai lui Dumnezeu, adică suflete în trupuri, suflete ce cauta să asimileze şi să răspândească valori Dumnezeieşti în lumea valorilor bestiale sau, rareori, a valorilor omeneşti.

Ortodoxia ne sileşte să renunţăm la o parte din viaţă? Ortodoxia nu ne sileşte la nimic. Faptele pe care le facem sub înrâurirea ei sunt fapte fireşti, care nu ne mutilează viaţa - pentru că viziunea acestei

vieţi e *schimbată*. Un ortodox poate fi ascet sau păcătos. Ce însemnătate poate avea faptul acesta? Experienţa religioasă, dragostea către Hristos - rămâne aceeaşi.

Aşadar, orice drum ar apuca, o conştiinţă contemporană ajunge la creştinismul ortodox. Poate lucrul acesta se va împlini târziu, spre sfârşit de viaţă tristă. Dar se va împlini. Şi el va fi luminarea de pe urmă. Care, la unii, se va rosti: *Cred într-unul Dumnezeu*. Iar la alţii va transfigura viaţa, făcând-o rodnică, adâncind-o, lărgind-o şi exaltând-o până la proporţii de vis. Iar la alţii, luminarea va aduce hotărârea renunţării la viaţă. Renunţarea eroică, pe care toţi trebuie s-o jinduim, şi către care nu se înaltă decât personalităţile autentice şi crunt încercate în lume.

Mircea Eliade

12 noiembrie 1927, "Profetism Românesc"